

Сідун Яна,
Здобувачка вищої освіти магістерського рівня
Мукачівський державний університет
м.Мукачево, Україна
yana4sidun@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ЗАНЯТЬ З МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ТА ОЗНАЙОМЛЕННЯ З НАВКОЛИШНІМ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. *Оволодіння мовою тісно пов'язане з загальним розвитком особистості дитини. За допомогою мови вона пізнає навколишній світ, формуються поняття, закладається матеріалістичний світогляд, розвиваються розумові здібності.*

Ключові слова: *розвиток мовлення, компетентність, ознайомлення з навколишнім, загальний розвиток особистості, Базовий компонент дошкільної освіти.*

Зміст роботи з розвитку мови дітей дошкільного віку визначається відповідно до Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти).

Основною формою реалізації виховання, навчання та розвитку дітей у дошкільному закладі є заняття.

На заняттях здійснюються основні завдання з розвитку мовлення, а саме: здатність дитини продукувати свої звернення, думки, враження тощо в будь-яких формах мовленнєвого висловлювання за допомогою вербальних і невербальних засобів, отримувати, свідомо говорити виразно і правильно, чітко промовляючи звуки і слова відповідно до орфоепічних норм української мови. Мовленнєва компетентність об'єднує фонетичний, лексичний, граматичний, діалогічний, монологічний складники та засвідчує їх взаємозалежність і взаємозумовленість.

Заняття з розвитку мови та ознайомлення дітей з навколишнім мають свою специфіку. Це один із складних видів занять, оскільки активність дітей виявляється в розумовій діяльності. Протягом заняття діти слухають, відповідають на запитання, розповідають, думають, зіставляють. Встановлюють причинно-наслідкові зв'язки і залежності в навколишньому середовищі, приходять до певних висновків. Діти під час заняття весь час мають справу тільки зі словом, яке іноді супроводжується наочністю, таким чином в роботі беруть участь слуховий та зоровий аналізатори. Рухова активність під час таких занять у дитини обмежена, що призводить до швидкої

стомлюваності, розумового напруження, вимагає від неї певних вольових зусиль. У зв'язку з цим, заняття з розвитку мовлення, особливо ті, на яких переважають словесні методи навчання, плануються вихователем і проводяться зранку, коли діти ще не стомлені і не перезбудженні.

Враховуються і особливості дитячої психіки: образність і конкретність мислення, неточність сприймання, емоційність. Цим обумовлюється добір методів і прийомів навчання (спостереження, екскурсії, розглядання картин, дидактичні ігри, показ відеоматеріалу, театралізована діяльність та ін.)

Заняття з розвитку мовлення сприяють вихованню загальної культури мови. Діти під керівництвом вихователя привчаються слухати інших, не перебивати того, хто говорить, відповідати лише тоді, коли викличе вихователь.

Зміст роботи з ознайомлення з навколишнім охоплює заняття, на яких використовуються найрізноманітніші методи. На заняттях здійснюється основні завдання ознайомлення з навколишнім, а саме: здатність дитини до доцільної поведінки в різних життєвих ситуаціях, що ґрунтується на емоційно-ціннісному ставленні до природи, знаннях її законів та формується у просторі пізнавальної, дослідницької, трудової, ігрової діяльності, виявлення інтересу до пізнання природи рідного краю, близького оточення, своєї держави України, цікавиться об'єктами і явищами планети Земля і видимих об'єктів Космосу., емоційно реагувати на природне довкілля; демонструє повагу до різних форм життя; позитивно реагувати на ситуації взаємодії з різними об'єктами природи. Для реалізації найчастіше використовують комбіновані заняття (читання художнього оповідання і дидактична вправа, заучування вірша й розглядання картини тощо). Нижче подано коротку характеристику методів, які використовуються на заняттях.

Спостереження – організоване та цілеспрямоване сприймання предметів і явищ навколишньої дійсності. Це можуть бути спостереження в природі (за деревом, листопадом, снігопадом, птахами, тваринами), за працею дорослих тощо.

Екскурсії-огляди – проводяться в межах дитячого садка: огляд приміщень дитячого садка (групова кімната, спальна кімната, кабінет директора) та предметів побуту (пилосос, холодильник, пральна машина).

Екскурсія на відміну від екскурсії-огляду проводиться за межами дошкільного навчального закладу (ліс, парк, біля річки, магазин, бібліотека).

Дидактична гра – це метод навчання і виховання дітей, який здійснюється в доступній і привабливій для них формі діяльності.

Гра-драматизація – відтворення і ігровій формі змісту знайомого художнього твору (казки, вірша чи оповідання).

Бесіда – організована розмова вихователя з дітьми на раніше обрану тему, яка складається із запитань і відповідей («Водойми нашого краю», «Природа планети Земля», «Що нам осінь принесла», «Як звірі готуються до зими»).

Методи роботи на заняттях повинні бути різноманітні протягом тижня, місяця, кварталу. Важливого значення в засвоєнні мови набуває чуттєве сприймання дитиною навколишнього середовища. Відчуття і сприймання – єдине джерело пізнання. Тому слід пам'ятати: перед тим, як вводити в словник дитини нове слово, вона має відчутти його значення (понюхати, покуштувати, доторкнутися, почути).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богуш А.М. Заняття по розвитку речі дітей в дошкільних установах. – К.: Радянська школа. 1978 (II кв.) – 7,72 л. – 20 к. 83000 экз.
2. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

